

VOCAL QUARTETS – TRADITION AND MODERNITY

Binka Koteterova-Dobrev

SWU “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, Republic Bulgaria, binkadob@abv.bg

Abstract: Working in large professional choirs and ensembles extremely evolve the musical singing skills and abilities of each singer. The performance of complicated composer scores, giving "life and emotionality" to the notes, contributes to the further development, improvement and professional experience of singing choristers. In well-established folk choirs and ensembles, as well as the institutions for higher musical education, good performers meet, and more and more often we witness new vocal quartets - successors to already existing ones.

The aim of each newly formed vocal quartet is, on the one hand, to assimilate and imitate an existing one, but on the other hand, to achieve a new, better sonority, vocal unification, mastery of a stylish and effective concert repertoire, attractiveness of its presentation and upgrading at the level achieved by previous quartets, up to this point.. In the following lines, I will present vocal quartets arranged chronologically by their creation: "Sestri Kushlevi", "Balgarka - Dzhuniar", "Slavey" and "Abagar".

Keywords: song, folklore, chamber vocal quartets, concert repertoire.

ВОКАЛНИ КВАРТЕТИ – ТРАДИЦИЯ И СЪВРЕМЕННОСТ

Бинка Котетерова-Добрева

ЮЗУ „Неофит Рилски“ Благоевград, binkadob@abv.bg

Резюме: Работата в големи професионални хорове и ансамбли, изключително много развива музикалните певчески умения и способности на всеки един певец. Изпълнението на сложни композиторски партитури, даването „живот и емоционалност“ на нотите, допринася за доразвиване, усъвършенстване и добиване на професионален опит при пеещите хористи. В утвърдените народни хорове и ансамбли, както и институциите за висше музикално образование, си дават среща добри изпълнители и все по-често сме свидетели на нови вокални кварта̀ти – наследници на съществуващи вече такива.

Целта на всеки един новосформиран вокален кварта̀т е, от една страна подражаване и имитиране на съществуващ такъв, но от друга, постигане на нова, по-добра звучност, вокално уеднаквяване, владееене на стили и ефектен, концертен репертоар, атрактивност на представянето му и надграждане на постигнатото ниво от предишни кварта̀ти, до този момент.

В следващите редове, ще представя вокални кварта̀ти, подредени хронологично по тяхното създаване: „Сестри Кушлеви“, „Българка – Джуниър“, „Славей“ и „Абагар“.

Ключови думи: песен; фолклор; камерни вокални кварта̀ти; концертен репертоар.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Вокалното изкуство претърпява постоянни изменения и еволюира. Този процес на трансформация и бърза адаптация показва, че функционирането на народната песен в изпълнителски формации е „отворена“ система, предлагаща възможност за изразяване на етничното и национално своеобразие в глобалния свят, система, в която има тенденции и на синхронизиране с глобални процеси, и на отличаване на локални идентичности. В съвременния етап на своето развитие българската народна песен в репертоарите на групи, хорове и ансамбли е по-различна от народната песен в домодерната традиция. Нейното интерпретиране включва нови елементи, наблюдава се смесване на различни вокални стилове и жанрове, характерно за цялостната световна музикална индустрия. Българската народна песен и нейните изпълнители днес са изправени пред много предизвикателства във времето на иновативните музикални компилации, на експеримента и смелите композиционни, стилистични и интерпретаторски решения.

2. ВОКАЛЕН КВАРТЕТ – „СЕСТРИ КУШЛЕВИ“ /"SESTRI KUSHLEVI"/

Първият камерен вокален състав, създаден през 1956 година, е от **сестри**, наследници на родопската певческа традиция, с вокални умения, носители на богат, разнообразен и уникален, песенен репертоар. Първоначално те са кварта̀т. Това са **Радка, Мария, Анка и Стефка Кушлеви** – последните две - близначки. Най-гласовита и най-голяма от сестрите, е Радка Кушлева. Само на 16 години, след прослушване в Българско Национално Радио, зазвучава нейният, топъл лиричен глас, който много бързо бива забелязан и

съвсем заслужено получава прозвището „Родопският славей“. Заради красотата на тембъра ѝ Радка Кушлева и до днес няма идентичен, и срещан глас, като нейния. В нейна памет, в родното ѝ село Гела, се организира национален конкурс-надпяване „С песните на Радка Кушлева“ [Христова, 2004: 108].

Най-популярни и обичани нейни песни са: „Бела съм бела юначе“ (която родопчани припознават и наричат химна на Родопите, <https://www.youtube.com/watch?v=P6uDxMEg7o8>, и се пее от всички поколения българи.

Силно въздействащи със своя драматизъм и изпълнение са и песните: „Пустият Салих“, „Кожи льо“, „Минка“, „Зора са е“, „Заспало е челебийче“ и много други. По-късно, след появата и професионалната музикална насоченост на дъщерите на Радка Кушлева, квартетът прераства в секстет. Това са **Соня и Димитрина** (втората, по-известна като Диди Кушлева, която, освен че пее прекрасно, свири и на акордеон). Ако проследим от самото начало записаните песни в националното радио, ще забележим, че една голяма част от песните им са изпети в унисон с родопска гайда или в октави. Но по-късно, благодарение на таланта и музикалната подготовка и образование, близначките, Стефка и Анка Кушлеви започват да правят обработки за секстета. Една от интересните песни е: „Изгубила сай Фатминка“ <https://www.youtube.com/watch?v=pxwS51oxaO4>

Разширили своя вокален състав, който неминуемо става с по-големи възможности, като диапазон, „Сестри Кушлеви“ започват своите изяви по света и жънат голям успех. Тогава идва и специалната покана на единствената по рода си институция в България за издаване на музикална продукция – фирма Балкан Тон. Издават няколко албума: („Родопска сватба“, „Сестри Кушлеви“ и др.). Те са първите изпълнителки, които записват песни с поп певци, тогава наричани естрадни. Трасират пътя за следващите поколения изпълнители, за които, днес, вече е нещо нормално, но тогава е било фурор за обществеността. Ето какво споделя дъщерята на Радка Кушлева: „Много силни бяха концертните ни турнета във Франция с Емил Димитров. В Белгия бяхме подгряваща група на Жилбер Беко. В Съветския съюз сме обиколили почти всички републики. Много турнета имахме в Полша, Чехия, Унгария. Един от най-хубавите ни концерти беше в Париж с Емил Димитров – шоуто беше прекрасно. И у нас публиката ни обичаше“ *разказва дъщерята на Радка Кушлева - Диди Кушлева.* Предизвикателството да бъдеш първи и да трасираш пътя за следващите поколения е огромна отговорност. Но специфичната темброва окраска, която носят от Родопите и професионализма им на музиканти ги събира заедно със звезда като Емил Димитров и от съвместната им работа се раждат проекти, които и до днес будят възхищение. Ето един пример:

- https://www.youtube.com/watch?v=xHhzvz89U_4.

Забележителното е, че Анка и Стефка Кушлеви правят всички обработки на песните от репертоара на състава, но и допринасят за обучението на много студенти с фолклорно пеене. По-късно те, се отдават на педагогическа дейност. Анка Кушлева става преподавател по Народно пеене в АМТИИ град Пловдив, а Стефка Кушлева – директор на СМУ - Широка лъка. Издават школи с клавирен съпровод за народно пеене, „Вокализи“, школа за камерни състави. Сред най-популярните учебни помагала на Анка Кушлева са: „Звукоизвличане и орнаментика при народното пеене. Методи за тяхното овладяване“ (Пловдив, 1996); „Постановъчни проблеми при развитие на гласа на народния певец от детска възраст до високите професионализъм – традиция и съвременност“ (Пловдив, 2000); Анка и Стефка Кушлеви – „Вокализи за народни певци и певци“ (1984); „Вокални камерни народни ансамбли“ (1990).

Един от най-добрите и стилни вокални квартети, който и обикновеното ухо няма как да не разпознае. Изключително иновативни за времето си, и в същото време запазили архаичния си родопски стил, „Сестри Кушлеви“ и до днес остават ненадминати в своята характерна звучност, интересен репертоар и майсторство на вокализиране. <https://www.youtube.com/watch?v=cE9F8yaAmhM>.

3. КВАРТЕТ „БЪЛГАРКА - ДЖУНИЪР“ /BALGARKA – DZHUNIAR/

Квартетът е връстник на демократичните промени у нас и е създаден през 1989 година в град Пловдив.

Интересен факт е, че той има общ път в професионалното си израстване и именно това го събира и среща на едно място. Самите певци имат приятелство помежду си и когато правят своите първи опити, усещат магията на гласовете, която ги мотивира да основат група, и да продължат да музицират заедно. Човекът, който им помага в избора на име, е музикалният редактор в Българско национално радио – Румяна Цинцарска.

Квартет „Българка Джуниър“ (junior – от английски „младши“ или „младежки“) буди възхищение и интерес, заради чуждицата, която го оразличава. Освен това, ако направим сравнение с вокално трио каквито вече звучат в ефира, увеличаването на състава с още един член е надграждане и дава заявка за по-големи вокални възможности и търсене за работа. Концертната политика, която избират, също е възхитителна. Наред с автентичните образци съществуващи в издадените сборници с песни, квартета започва работа с нашумелите и доказани композитори и се заявяват в публичното музикално пространство със свой

репертоар, написан специално за тях. Професионалната им подготовка изиграва много положителна роля за представянето на сложните и иновативни музикални експерименти на композитори като Красимир Кюркчийски, Николай Кауфман, Иван Спасов и др. Получава се двустранна заинтересованост: от квартета и от композиторите. От една страна изявата на младия квартет „Българка Джуниър“ и от друга уникалното представяне на произведенията и аранжиранията на композиторите, чрез певците.
<https://www.youtube.com/watch?v=IoZxs0Z893>

Още една професионална институция е съдбоносна за квартет „Българка Джуниър“ - Ансамбъл „Тракия“. Той винаги е бил и ще остане среща на младостта и таланта. Възможността да съчетават музикалното си обучение в АМТИИ „проф. Асен Диамандиев“ и практикуването в ансамбъла е огромно предизвикателство, организираност и търсене на успеха. Това се случва и с тези момичета, току що постъпили в този професионален състав, който много допринася за тяхното музикално и вокално израстване. Тук „Българка Джуниър“ е в следния състав: Христина Анастасова от странджанския край, Фанка Койнарова от Родопите, Тонка Колева от Тракия и Вичка Николова от Шумен – Североизточна България. На по-късен етап тя ще бъде заменена с Елена Беделева от град Елхово. За специалистите вокални педагози родният край е от важно значение, защото е свързан с близкото/сходно звукоизвличане и напасване на гласовете.

Не закъснява и първият музикален продукт. През същата (1989) есента Мега Мюзик ги продуцира и промотира албума в Кан, Франция. Публиката е във възторг и започват гастролите и представяния на албума и в други страни като: Скандинавия, Израел, Франция, Германия и мн. др. Квартетът достойно заема своето място както в България, така и по света. Огромна е звукозаписната и концертната им дейност по това време. Изключително талантлив, стилизиран и винаги търсещи нови музикални проекти.

През 2016 година от Квартет „Българка Джуниър“, излиза Вичка Николова, а на нейно място влиза Елена Беделева.

<https://www.youtube.com/watch?v=M5BTqYxRo88>

Квартет „Българка Джуниър“ е поканен да участва в престижните концерти, които се състоят от спектакли в три цикъла, имащи за цел да възродят архитектурно-историческия резерват Стария Пловдив, като национална музикална сцена за високо изкуство през лятото на 2009 година. Концертите се изнасят на летните сцени „Конюшните на царя“. Първият цикъл, в който квартетът участва, се нарича „Уникалните гласове на България“. Тонка Колева, Фанка Койнарова, Елена Беделева и Христина Анастасова очароват публиката с богатата си фолклорна програма, включваща акапелни изпълнения и народни песни в съпровод на кавал и ударни инструменти. През месец юни 2011 година квартетът участва във Tampere Vocal Music Festival, Финландия. Концертът на „Българка Джуниър“ е съвместно със Сабин Тодоров, а събитието се провежда в Old Customs House Hall. <https://www.youtube.com/watch?v=vhXMi18Qseg>

Дискографията на Квартет „Българка-Джуниър“ е впечатляваща. Подредени по години на издаване, те имат следните албуми:

- 1989 – „Bulgarian Folklore“ (Издател: Mega Music);
- 1994 – „PALESTRINA missa primi toni“ (Издател: Erato Disques);
- 1995 – „Legend of Bulgarian Voices“ (Издател: Arc Music);
- 1996 – „The Magic Voices of Bulgaria“ (Издател: Sounds Of The World);
- 1997 – „Traditional Bulgarian Folk Songs“ (Издател: Studio SM);
- 1999 – Various Artists „El Lebrijano: Lagrimas De Cera“ (Издател: Parlophone);
- 1999 – Kera Junkera „Bilbao 00:00h“ (Издател: Alula Records);
- 2001 – „Le peuple migrateur“ (Bande originale du film) Bruno Coulais (Издател: EMI);
- 2001 – Kera Junkera „Maren“ (Издател: Parlophone);
- 2003 – Kera Junkera „K“ (Издател: Phantom Sound & Vision);
- 2004 – Hughes De Courson – Lux Obscura „Un Projet Electro-Medieval“ (Издател: Ballon Noir/EMI Records Ltd./Virgin Classics);
- 2006 – Kera Junkera „Hiri“ (Elkar);
- 2010 – Inside Story 2 (feat. Bulgarka Junior Quartet) Sabin Todorov Trio, Sal La Rocca & Lionel Beuvs (Издател: Sowarex);
- 2011 – Folk Series: Bulgarka Junior Quartet & Bulgarian National Radio Folk Orchestra (Издател: БНР).

Квартет „Българка Джуниър“ е поканен за участие във Festival Jazz au Chellah – Мароко. Формацията за модерен фолклор гостува в африканската страна заедно с двама родни виртуози – Сабин Тодоров- джаз пианист, композитор и преподавател, който живее в Белгия, и акордеониста Пламен Димитров от Русе. Това е третото участие на квартета в Мароко, като любопитното е, че единият от гастролите им е бил след специалната покана на краля.

<https://www.youtube.com/watch?v=XwelLih1eC0>

Интересна е историята и музиката на Квартет „Българка – Джуниър“. Тръгваща от дълбините на българския корен, архаична и неподправена, преминаваща през музикалното обучение и експериментите на композитори и музиканти, достигаща до големите световни сцени и музикални идоли. В същото време, толкова докосваща, интимна и космическа, неподвластна на време, място и повод. Винаги енергична, завладяваща, съчетаваща традициите със съвремението и високият професионализъм. [www.google.bg/search?q=квартет+българка+джуниър].

Всеки вокален състав има свой облик, темброва окраска и начин на изразяване и заявяване в публичното музикално пространство. Репертоара се определя от композиторския почерк, музикалния вкус и предпочитания на състава, както и вокални умения на всяка една от певиците. Колкото повече вокални стила се владеят, толкова по пъстра е палитрата от оригинални музикални решения и песенен репертоар.

Днес, към днешна дата, квартет „Българка Джуниър“ загуби един член от своя състав и той много ще липсва. Отиде си прекрасния контра алт Тонка Колева. Ще я помним с красивия и глас и прекрасни песни, които е изпяла за нас.

4. ВОКАЛЕН КВАРТЕТ „СЛАВЕЙ“ /”SLAVEY“/

След политическите промени за нас българите и малко след създаването на квартет „Българка Джуниър“, през 1991 г. се създава още един знаменателен квартет „Славей“. Негов основател става една небезизвестна и гласовита певица - Надка Караджова. По това време тя е солистка в Държавния ансамбъл „Филип Кутев“ и точно там се среща и избира за свои музикални партньори: Лиляна Галевска (мецосопран), Стояна Лалова (контра алт) и Светла Караджова (сопран, дъщеря на Надка Караджова).

Многобройни са студийните записи и концерти, които са осъществили тези певици. Песните им са: мелодични, разнообразни, весели, драматични, силно орнаментирани и майсторски поднесени на публиката, с прекрасна и стилна визия.

<https://www.youtube.com/watch?v=Xd-Vprz7w6I>

След кончината и на Надка Караджова през 2011г., за кратък период от време, квартета се преименува в „Славеите на Надка Караджова“ – но не след дълго, отново се представя - Квартет „Славей“. В новия квартет се извяват певиците Светла Караджова, Лиляна Галевска, Кристина Карамфилова и Ваня Вакари.

Светла Караджова е дъщеря на Надка Караджова. Завършила е АМТИИ проф. Асен Диамандиев в град Пловдив. Пее в квартет „Славей“ от създаването му. Тя е един от инициаторите и основателите на новия квартет.

Лиляна Галевска е певица от Трънско, наследница на майчините песни на самобитната и с оригинален репертоар Ика Стоянова. Тя е възпитаничка на хора към Двореца на децата и дългогодишна солистка на Национален фолклорен ансамбъл „Филип Кутев“.

Младото попълнение в квартета е Кристина Карамфилова – талантива певица, завършила музикална педагогика в СУ „Климент Охридски“, изпълнителка на шопски песни, защитила докторска дисертация.

Ваня Вакари е контра алт, завършила е Средно музикално училище в град Котел, наследница на музикално семейство от Тракия.

Многобройните концерти на квартет „Славей“ вълнуват и възхищават всяко кътче на България, като много често тяхната репертоарна политика следва друга концепция. Много често можем да ги чуем освен с характерната асарелла и в съпровод, с оркестър. Народа ги обича именно заради разнообразния и богат репертоар, който поднасят и тяхното визуално присъствие на сцената. Те са винаги в национални костюми и в синхрон с модните музикални тенденции. Концертирали са и са представяли българския фолклор във всички краища на земното кълбо.

<https://www.youtube.com/watch?v=Y9PBOJGNLLk>

Квартет „Славей“ изпълняват и православни песнопения, които през Средновековието се изпълняват от мъжете - певци. Музикалните им търсения и кореспонденция достигат и до наши големи поп изпълнители. Изключително успешни са проектите им със звезди като Лили Иванова, дует Ритон и много други.

В дискографията си имат издадени 18 самостоятелни диска в България, три от които в Токио (Япония), както и съвместни продукции с много български и чуждестранни изпълнители. Оставили са повече от 100 фолклорни песни в Българското национално радио.

<https://www.youtube.com/watch?v=haiD76IFzS8>

В богатия им репертоар влизат песни от българската фолклорна съкровищница: „Славей ми пее“, „Цона е мома убавя“, „Дреме ми се, лега ми се“, „Планино стара планино“, ” и много, много други. Освен уникалните майсторски изпети асарелла, изпълненията на квартет „Славей“ могат да бъдат и в съпровод с оркестър, както и в партньорство с други певци, от други жанрове – Стефан Митров, Илия Луков в „Кате, Катерино“, Васко Василев – Базилио, Сара Бласко от Австралия и много други.

Най-новият музикален проект на квартет „Славей“ е „Празник на площада“, оригинална трактовка на църковнославянската музика, която е неизменна част от техния репертоар и до днес.

5. ВОКАЛЕН КВАРТЕТ „АБАГАР“ /ABAGAR/

Вокален квартет „Абагар“, е състав, който започва своя творчески живот в Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ - Шумен. Квартетът следва собствена музикална линия и се старее да ни покаже освен традиционен маниер на пеене и стремеж към търсене на иновативни музикални решения с нов непознат до този момент, музикален почерк.

По това време певиците София Генова, Калина Чолакова, Стефка Томова и Христина Йорданова са студенти в университета и решават да експериментират с гласовете си многогласни песни, които звучат в публичното музикално пространство. С радост установяват, че им се получава и започват да работят усилено под вещото ръководство на преподавателя по фолклорно пеене Сашка Ченкова-Петрова. Ченкова първоначално избира песни на четири гласа от композиторите писали за такъв подобен състав. Младите момичета също търсят обработки на старите майстори, които да им подхождат и да съчетават модерното с традиционното. Разбира се резултатите не закъсняват. Поставят своя вокален квартетен дебют на Национална Фолклорна Среща „Мост между поколенията“, град Търговище - 2006 година. На този форум получават възторжени отзиви от майстори, изтъкнати изпълнители, фолклористи и музиканти. Там са забелязани и от изтъкнатия музиколог Румяна Цинцарска, която е впечатлена от чистата интонация и близостта до фолклорния първоизточник и определя пеенето им, като нещо „древно и изначално“. Това запознанство е определящо за състава, защото тя спонтанно ги кръщава с името АБАГАР - първата печатна книга на новобългарски, написана от Епископ Филип Станиславов през 1651. Именно тя поставя началото на квартет „Абагар“

<https://www.youtube.com/watch?v=glPLnHKl-wQ>

Първоначалните участия, концерти и музикални изяви на квартет „Абагар“ са на регионални и национални сцени. Постепенно и благодарение на тяхното музикалното търсене и постоянство, през последните години квартетът има своите музикални завоевания и признание и в Чужбина. Незабравими ще останат концертите им в Скандинавските страни и Франция през 2007 – 2008 година.

Ето и едно компетентно мнение от зрител на концерта: *„С изненада, учудване и благодарност слушах концерта на квартет „АБАГАР“ в консерваторията на град Пори. С чистата звучност и бистрота на звукоизвличането, той прави чест на ръководителката, учебното заведение и на град Шумен. Ваш Огнян Василев, 2009 г. град Пори, Финландия“*

Ето и малко информация за концертните изяви на квартет „Абагар“:

- 2010 Международен фестивал на изкуствата „Isole che Parlano“ в град Палау, Сардиния;
- 2011 Международен фестивал за етно, съвременна и джаз музика CHAMOISIC, Италия;
- 2012 Фестивал на науките, град Бидгошч, Полша;
- 2013 Фестивали Voiron - Chartreuse, Bourg – Saint - Maurice, Rhone - Alpes и Montseveroux, Rhone - Alpes, Франция;
- 2017 Международния конкурс за *a capella*, Будапеща, Унгария;
- 2017 Фестивал „Piedicavallo“ Италия;
- 2018 Концерти в Япония – 2018;
- 2022 Концерти в Гърция.

<https://www.youtube.com/watch?v=jtxF5vULqoU>

Предпочитанията за работа и съвместни музикални проекти на наши и чужди състави и музиканти към квартет „Абагар“, е завидна. Ето някои от тях:

- „Ars musika“ - град Шумен;
- Ансамбъл „Шумен“;
- Хор „Бодра песен“- гр. Шумен;
- Трио „Пауни“- Холандия;
- Хорове за славянско пеене „Славуи“, „Чубрица“ и „Phonih Vokal“ от Холандия;
- Хор „DUNAVA“ от Сиатъл, САЩ;
- Музикантите Паоло Анджели и Джорджо Ли Калци от Италия;
- Zafirig от Израел;
- Проф. Пьотр Сут от Полша;
- Shiro-san от Токио;
- Alehis Goudas от Гърция.

През 2010 квартетът издава своите първи музикални албуми CD и DVD, озаглавени „На добро“.

В коледната нощ на 2010 г. италианското радио Rai 3, избира в ефира да звучат изпълненията на „Абагар“ сред най-добрите гостуващи състави в Италия за годината.

През 2012 г. в Италия е издаден диск-селекция на избрани състави от Международен фестивал на етно, съвременна и джаз музика „CHAMOISIC“, в който е включена песента „Ой мори, кавале“ CD Abagar Quartet. Квартет Абагар изнася „най-високият“ акапелла концерт на височина - 2770 метра, под самия връх Монблан - Алпийският Материк (2013 г.). Едно от последните задгранични турнета е в Япония / 2018/ по покана на музикална агенция “Harmony fields”, за самостоятелни „акапелни“ концерти, както и съвместни хорови изпълнения с японските хорови състави от – град Ходогая и Мураяма, Профектура Ямагата, и група „BALKAN” от Токио.

Певците от квартет „Абагар“, **Десислава Петрова (сопран), Стефка Будакова (сопран), София Митева (алт) и Христина Вълчанова (алт)**, са наследници на традицията, но са градски чеда и са по-близо до осъвременената фолклорна музика. Ако направим един мост между поколенията, ще забележим, че автентичният фолклор е жив, но той се развива и все повече музикални и иновативни решения са водещи и във вокалните камерни състави. [<http://shu-bg.net/studenti/kragove/abagar>]. И както Влаева пише в своята монография: *“...От една страна, новите музикални тенденции са свързани с и развивани върху базата на локалните селски традиции, и от друга страна, използват много по-отворената градска култура и развитието на една друга по характер композиторска практика, водеща към западноевропейските музикални натрупвания”* (Влаева, 2021, стр.38). <https://www.youtube.com/watch?v=-D4rvNyYiqw>

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Всяко ново време създава своите нови музикални вкусове, изисквания, предпочитания, тенденции, но това не води до автоматично отричане на миналото. Приемствеността е важна и от гледна точка на естетическото възприятие, и от позицията на съхранената българска душевност. Факт е, че фолклорът вече не е съществена част от битийността, че не съществува в традиционните патриархални форми, че не е определящ за социализацията на личността, както в миналото, но той все още присъства в празничната българска обредност, където песента и хорото е неотменна част от ритуала. От особено важно значение за нас, българите, и за българската музикална култура, е да съхраним богатото фолклорно-песенно наследство, което носи посланията на дедите ни, възпитава естетически и пази паметта и моралните устои на нацията. Това е отговорност на всеки един български певец, ръководител, композитор, педагог – да запазим българските стилкови диалектни особености, отличаващите ни характеристики и практики при изпълнението на български песенен фолклор. Независимо от външните фактори, влияещи върху живота ни, независимо от процесите на глобализация и културна дифузия, съвременното поколение трябва да познава своите корени и произход. Това ще ни позволи да запазим културната си идентичност, да съхраним и развиваме таланта си на нация, чиито корени са в мистичната планина на Орфей. Не напразно светът говори за „мистерията на българските гласове“, мистерия, която може да притежава само древен народ, съхранил себе си през вековете, устоял на превратностите, придобил мъдрост и зрялост.

ЛИТЕРАТУРА

- Влаева, Ив. (2021). Традиции и културни маршрути в Югозападна България, УИ Неофит Рилски, Благоевград
- Димчев В. (2021). Обработка на пиринската народна песен композиционни структурии подходи, УИ Неофит Рилски, Благоевград
- Котетерова-Добрева, Б. (2016). Състави за изпълнение на български песенен фолклорв началото на XXI век, ВМА, София
- Котетерова-Добрева, Б. (2013) Авореферат на дисертация на тема: Модел за обучение в областта на българския песенен фолклор, на деца от 4 до 14 годишна възраст
- Кротева, Н. (2017). Хоровите послания на Николай Стойков, УИ Неофит Рилски, Благоевград
- Пастармаджиев В. (2021). Музиката и новите технологии в създаването на съвременни кинопродукти, УИ Неофит Рилски, Благоевград
- Пейчева, Л. (2019). Народният дух в авторските песни от България, УИ Св. Климент Охридски, София
- Христова, Д. (2004). Изкуството на фолклорните камерни вокални ансамбли, София
- Христова, Д. (1984). Авореферат на дисертация на тема: Върху някои проблеми на интерпретацията в съвременната българска акапелна песен, София
- Чапкънов, Ст. (2003). Феноменът българско народно пеене, проблеми на звукоизвличането, Бургас